Mormii Mushrikootaa-Kutaa 2.1

Description

Mormii 2ffaa-Aakhiratti Kafaruu isaanii
Nabiyyiin (SAW) yommuu gara Guyyaa Aakhiratti amanuutti isaan waamu, Mushrikoonni qoosu fi kijibsiisuun itti deebisan. Hojii isaanii kana Qurâ€™aana keessatti akkana jechuun kaasa:

ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُزِّقْتُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ
لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ٧ أَفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَم بِهِۦ جِنَّةٌۢ ۗ بَلِ ٱلَّذِينَ لَا
نَ بِٱلْـَٔاخِرَةِ فِى ٱلْعَذَابِ وَٱلضَّلَـٰلِ ٱلْبَعِيدِ ٨

â€œ**Warroonni kafaran ni jedhan, â€œgara namticha â€˜[Duutanii] ciccirama guutuu erga cicciramtanii booda dhugumatti isin uumama haarawa keessatti ni taatuâ€™ jedhee isinitti odeessutti isin qajeelchinuu? Sila Rabbiin irratti kijiba uuma moo maraatutu isatti jiraa?â€• [Dubbiin] akkasi mitii, warroonni Aakhiratti hin amanne azaaba (adabbii) fi jallinna fagoo keessa jiru.**â€• Suuratu Saba 34:7-8

Warroonni Rabbitti, Ergamaa Isaatti, Guyyaa Qiyaamatti hin amanne fi haqa Rabbiin irraa dhufe fudhachuu didan ni jedhan, â€œnamticha erga duutanii qaamni keessam cicciramee fi bututee booda uumama haarawatti ni deebifamtan isiniin jedhu isinitti agarsiisnuu? Namtichi isaan jedhan Ergamaa Rabbiiti (SAW). Dubbi kana baacoo fi qishnaaf akkana jedhu. Ergasii akkana jechuun deebii walitti deddeebisu: Yommuu â€œerga duutanii booda lamuu ni kaafamtuâ€• jedhu, â€œ**Rabbiin irratti kijiba uuma moo maraatu qabaa!?**â€• Rabbiinis akkana jechuun isaanitti deebisee, **â€œ[Dubbiin] akkasi mitii, warroonni Aakhiratti hin amanne azaaba (adabbii) fi jallinna fagoo keessa jiru.â€•** Kana jechuun dhimmichi akka isaan jedhanii fi yaadanii miti. Kana irra, Muhammad (SAW) nabiyyii dhugaa dubbatu fi gara karaa qajeelatti nama qajeelchudha. Haqaan kan dhufeedha. Isaan (warroonni kafaran) immoo kijibdoota, wallaaltoota fi gowwoota taâ€™an â€œ**azaaba (adabbii)â€•** keessa taâ€™u. Kana jechuun yommuu lamuu kaafaman sababa kufrii isaanitiin Aakhiratti adabbii cimaa keessa seenu. Akkasumas, addunyaa tana keessatti haqa irraa jallinna fagoo keessa jiru.[1]

Warroonni kafaran lamuu namni duâ€™e kan hin kaafamne taâ€™uu kakuu daangaa darbe kakatu. Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

﴿وَأَقْسَمُوا۟ بِٱللَّهِ جَهْدَ أَيْمَٰنِهِمْ لَا يَبْعَثُ ٱللَّهُ مَن يَمُوتُ ۚ بَلَىٰ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا
وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ لِيُبَيِّنَ لَهُمُ ٱلَّذِى يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ
ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَنَّهُمْ كَانُوا۟ كَٰذِبِينَ ﴿٣٩﴾﴾

â€œ**Kakuu isaanii kan daangaa gahe, â€œRabbiin nama duâ€™e hin kaasuâ€• jechuun Rabbitti kakatan. Lakkisaa [isin kaasaa]; Waadaa Isa irratti dhugaa taâ€™e [Rabbiin seenee jira]. Garuu irra hedduun namootaa hin beekan. [Sababni duâ€™a irraa isaan kaasuuf] wanta isaan keessatti wal dhaban isaaniif ibsuu fi warri kafaran kijibdoota taâ€™uu isaanii akka beekaniifi**.â€• Suuratu An-Nahl 16:38-39

Namoonni kafaran kunniin jireenya addunyaa tana malee jireenyi biraa akka hin jirre godhanii yaadu. Aakhiratti amanuuf abbootin isaanii akka kaafaman barbaadu. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

لُوا۟ مَا هِىَ إِلَّا حَيَاتُنَا ٱلدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَآ إِلَّا ٱلدَّهْرُ ۚ وَمَا لَهُم بِذَٰلِكَ
عِلْمٍ ۖ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُنَا بَيِّنَٰتٍ مَّا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّآ
الُوا۟ ٱئْتُوا۟ بِـَٔابَآئِنَآ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلِ ٱللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ
كُمْ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾﴾

â€œ**Jireenya addunyaa teenya [tana] malee ishiin (**jireenyi) **homaayyu miti. Ni duuna, ni jiraanna. Yeroo malee wanti nu balleessu hin jiru.â€• Jedhan. Kana ilaalchise isaan beekumsa hin qaban. Isaan warra shakkan malee homaayyu miti. Yeroo keeyyattoonni (aayaatni) Keenya ifa baâ€™anii isaan irratti dubbifaman, ragaan isaanii [kan ittiin morman], â€œYoo kan dhugaa dubbattan taatan abbooti keenya fidaa.â€• jechuu malee wanta biraa hin taane. Jedhi, â€˜Rabbumatu isin jiraachisee ergasii isin ajjeesa. Ergasii Guyyaa Qiyaamaa keessa walitti isin qaba. Isa keessa mamiin (shakkiin) hin jiru. Garuu irra hedduun namootaa hin beekan**.â€™ **â€•** Suuratu Al-Jaasiyah 45:24-26

Warroonni jireenya duâ€™aan boodaatti hin amanne fi kijibsiisan ni jedhan, â€œJ**ireenya addunyaa teenya [tana] malee ishiin (**jireenyi) **homaayyu miti. Ni duuna, ni jiraannaâ€•** Kana jechuun jireenya addunyaa tana malee jireenyi biraa hin jirtu. Nuti ni duuna, ijoolleen teenya ni jiraatu ykn ni jiraanna, ni duuna.[2] Kana booda, lama kaafamuu fi Qiyaaman wanti jedhamu hin jiru. â€œ**Yeroo malee wanti nu**

balleessu hin jiru.â€• Kana jechuun halkanii guyyaan darbuu fi dheerinna umrii malee wanti nu balleessu ykn ajjeesu hin jiru[3]. â€œ**Kana ilaalchise isaan beekumsa hin qaban. Isaan warra shakkan malee homaayyu miti.â€•** Kaafiroonni kunniin wanta jedhan kana ilaalchisee beekumsa dhugaa hin qaban. Wanti isaan jedhan kuni yaada sobaa ofii uuman malee odeefannoon Rabbiin irraa isaaniif dhufe ykn ragaa dhugaa hin qaban. Wanti isaan jedhan kuni shakkii fi yaada ragaa hin qabne irraa kan madde malee homaayyu miti[4].

â€œ**Yeroo keeyyattoonni (aayaatni) Keenya ifa baâ€™anii isaan irratti dubbifamanâ€•** kana jechuun yommuu haqni isaaniif ifa godhamuu fi qaamoleen namaa erga badanii fi bututanii booda Rabbiin isaan deebisu irratti Dandaâ€™aa akka taâ€™e ragaan isaaniif dhiyeefamu, â€œ**ragaan isaanii [kan ittiin morman], â€˜Yoo kan dhugaa dubbattan taatan abbooti keenya fidaa.â€™ jechuu malee wanta biraa hin taane.â€•** Kana jechuun wanti isin jettan haqa yoo taâ€™e abbooti keenya jiraachisaa. [5]

Rabbiin subhaanahu hanga Qiyaamaan dhaabbattu eenyullee addunyaa tanatti akka hin deebine murteesse jira. Kan isaan lamuu kaafaman Guyyaa Qiyaamati. Kanaafi, akkana jechuun deebii isaanitti deebisee: â€œ**Jedhi, â€˜Rabbumatu isin jiraachisee ergasii isin ajjeesa.â€•** Kana jechuun akkuma argitan kana dhabama irraa jiruutti kan isin baasu Rabbiidha. â€œ**Akkamitti Rabbitti kafartuu? Duâ€™aa turtan, Inni isin jiraachise. Ergasii isin ajjeesa; ergasii isin jiraachisa.â€•** Suuratu (Al-Baqara 2:28) Uumiinsa keessan jalqabuu irratti dandaâ€™aa kan taâ€™e, isin deebisuu irratti caalatti dandaâ€™aadha. **â€œErgasii Guyyaa Qiyaamaa keessa walitti isin qaba. Isa keessa mamiin (shakkiin) hin jiru.â€•** Kana jechuun akkuma isin jettan addunya tanatti kan isin deebisuu osoo hin taâ€™in, Guyyaa Qiyaamaa walitti isin qaba[6]. Takka takkaan namoota duâ€™an addunyaa tanatti kan deebisuu osoo hin taâ€™in Guyyaa Qiyaamaa namoota jalqaba irraa kaase hanga dhumaa jiran bakka tokkotti walitti sassaaba. Kanas kan godhuuf isin jidduutti murteessu fi nama hundaa wanta hojjateef jazaa isaaf kafaluufi. Kanaafu, yeroon Qiyaamaa dhufuun dura abbooti keenya fida jedhanii mormuun haqa irraa kan fagaateedha. Guyyaan Qiyaamaa qaxaroo guddaa namoonni itti wal gahaniidha. Mee itti yaadi, qaxaroon gahuun dura wanti karoorfame hojjatamuu dandaâ€™aa?

â€œGaruu irra hedduun namootaa hin beekan.â€• Namoonni baayâ€™een haqiiqa (dhugaa) Guyyaa Qiyaamaa hin beekan. Kanaafi, namni erga duâ€™ee kaafamu akka waan hin dandaâ€™amnetti yaadu. Osoo beekumsi dhugaa qalbii isaanii keessa seene silaa Guyyaa kanaaf ni hojjatu, of qopheessu turan.

وَلِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَخْسَرُ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾

â€œ**Mootummaan samiiwwanii fi dachii kan Rabbiiti. Guyyaa Qiyaamaan dhaabbattu, Guyyaa san warri soba hordofan ni kasaaru.â€•** Suuratu Al-Jaasiyah 45:27

Rabbiin oltaâ€™e itti aanse samiwwanii fi dachiin kan Isaa akka taâ€™anii fi tooâ€™annaaf aangoo guutuu akka irratti qabu beeksiisa. Mootummaa jechuun wanta tokko horachuu fi tooâ€™annaaf aangoo irratti qabaachudha. Samiwwanii fi dachiin kan Isaa erga taâ€™anii, wanta fedhe keessatti hojjachuu ni dandaâ€™a. Kanaafu,akkuma jalqaba irratti isaan uume, isaan balleesse lamuu isaan deebisuu ni dandaâ€™a jechuudha. Kanaafi ni jedha, â€œ**Guyyaa Qiyaamaan dhaabbattu**â€• fi namoota iddoo

wal-gahii tokko irratti walitti isaan qabu, warroota sobatti amananii fi hordofan kasaaratu qunnama. **Baaxila (soba)** jechuun faallaa haqaa kan taâ€™ee fi wanta dhaabbata hin qabneedha. Hojiin isaanii sobaan waan wal qabateef baaxila (soba) badu taâ€™a. Kanaafu, Guyyaa Qiyaamaa ni bada. Mindaan guddaan isaan jala darbuun adabbiif of saaxilu. Kanaafu, mindaa guddaa waan dhabanii fi adabbiif of saaxilaniif kasaaraa guddaa kasaaranii jiru jechuudha. Namni daldala keessatti maallaqa guddaa jireenya isaa itti tolchu yoo dhabe, kasaare jedhamaa miti ree? Namoonni haqa Rabbiin irraa dhufe dhiisanii soba hordofan kunniinis mindaa guddaa qananii Jannataa itti argatan waan dhabaniif kasaaranii jiru. Rabbiin oltaâ€™aan rahmata Isaatiin kasaaraa irraa nu haa tiiksu.

Rabbiin guddaan oltaâ€™ee gabroonni akka of eeggataniif ciminna Guyyaa sanii itti aanse ni ibsa. In sha Allah kutaa itti aanu keessatti ibsa waliin ni ilaallaâ€¦ Hangasi ragaalee fi waaâ€™ee Guyyaa Qiyaamaa Kitaaba kanarraa dubbisuun ni dandaâ€™ama: â€œ**Barzakha fi Guyyaa Qiyaamaa**â€• Linkii: http://sammubani.com/wp-content/uploads/2019/06/Barzakha-fi-Guyyaa-Qiyaamaa.pdf

---

Kitaabban Wabii

[1] Tafsiiru Ibn Kasiir 6/260-261, Zaadul Masiir 1143
[2] Tafsiiru Qurxubii 19/164, Tafsiiru Xabarii 21/95
[3] Tafsiiru Xabarii 21/96
[4] Madda olii
[5] Tafsiiru Ibn Kasiir 6/613
[6] Madda olii

Date Created
September 25, 2019
Author
admin